
Autopargi läbisõit 2023

TRANSPORDIAMET

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
1. Põhimaanteed	3
1.1. Aastane läbisõit põhimaanteedel	3
1.2. Liikluskoosseis põhimaanteedel	4
2. Tugimaanteed.....	5
2.1. Aastane läbisõit tugimaanteedel	5
3. Kõrvalmaanteed.....	6
3.1. Aastane läbisõit kõrvalmaanteedel.....	6
4. Kohalikud teed.....	7
5. Läbisõit maanteedel kokku.....	9
6. Linnad	10
7. Loenduse andmetest lähtuv läbisõit kokku.....	12
8. Läbisõit tehnonõuetele vastavuse kontrolli käigus kogutud läbisõidunäitude andmete alusel	13
8.1. Läbisõidu jagunemine.....	14
9. Läbisõit kokku	15

Sissejuhatus

Aastast 2014 on autopargi läbisõidu analüüsimine toimunud Maanteeametis. Alates 1.1.2021 ühinesid Veeteedeamet, Lennuamet ning Maanteeameti ühiseks Transpordiametiks. Läbisõidu arvutamine Eesti teedel jäi Transpordiameti ülesandeks.

Analüüsi aluseks on võetud liiklusloenduse ja liiklusregistri andmestikud. Liiklusloenduse andmed kujutavad endast nii püsiloenduspunktides, kui perioodilistes loenduspunktides kogutud infot. Antud info on modelleeritud kogu riigiteede võrgule. Loendustulemustest on võimalik eristada sõiduautod-pakiautod (SAPA), veoautod-autobussid (VAAB) ja autorongid (AR). Loenduspunktidest saadud andmete põhjal leiti aastane läbisõit riigi teedel ning sõidukiliikide jagunemine teedel.

Kohalike teede puhul on andmete analüüs keerulisem. Süsteemseid ning üldistusteks vajalikus ulatuses loendusi kohalikel teedel ei tehta, mistõttu nende arvestus on hinnanguline ning lähtub enne 2014 aastat tehtud uuringutes toodud proportsioonidest. 2023 aasta läbisõit kohalikel teedel tuletati lähtudes eelnevate loendusperioodide läbisõitude jagunemisest kohalikel teedel. Sarnaselt leiti ka läbisõit linnatänavatel. Sellise meetoodika kasutamine mõjutab tulemusi pikas perspektiivis märgatavalt. Viimase 10 aasta andmed on saadud kasutades tuletamise meetoodikat.

Tulemuse kontrollimiseks võrreldi saadud loenduse tulemust tehnonõuete vastavuse kontrolli käigus fikseeritud hodomeetrinäitude alusel leitud läbisõiduga. Lähtuti viimase kuue aasta tehnonõuetele vastavuse kontrolli käigus fikseeritud andmetest.

1. Põhimaanteed

1.1. Aastane läbisõit põhimaanteedel

Viimaste aastate jooksul on Eesti põhimaanteedel läbisõit olnud stabiilselt kasvav. Aasta keskmine kasv on olnud umbes 1-3%. Põhimaanteedel läbisõit kasvas 2023. aastal 1,86%.

Aastal 2023 oli põhimaanteedel läbisõit kokku 3371,8 miljonit km (Tabel 1).

Läbisõidu muutus oli erinev teede lõikes. Kõige suurem läbisõidu kasv oli Tallinna ringteel, 7,3% (tee nr 11). Läbisõit kasvas pea kõigil põhimaanteedel. Kõrge kasvuga oli ka tee nr 9 – Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla tee, kus läbisõit kasvas 5,6%

Ainuke põhimaantee, kus läbisõit langes 2023. aastal oli Tallinna-Paldiski tee (tee nr 8). Langus oli 0,8%.

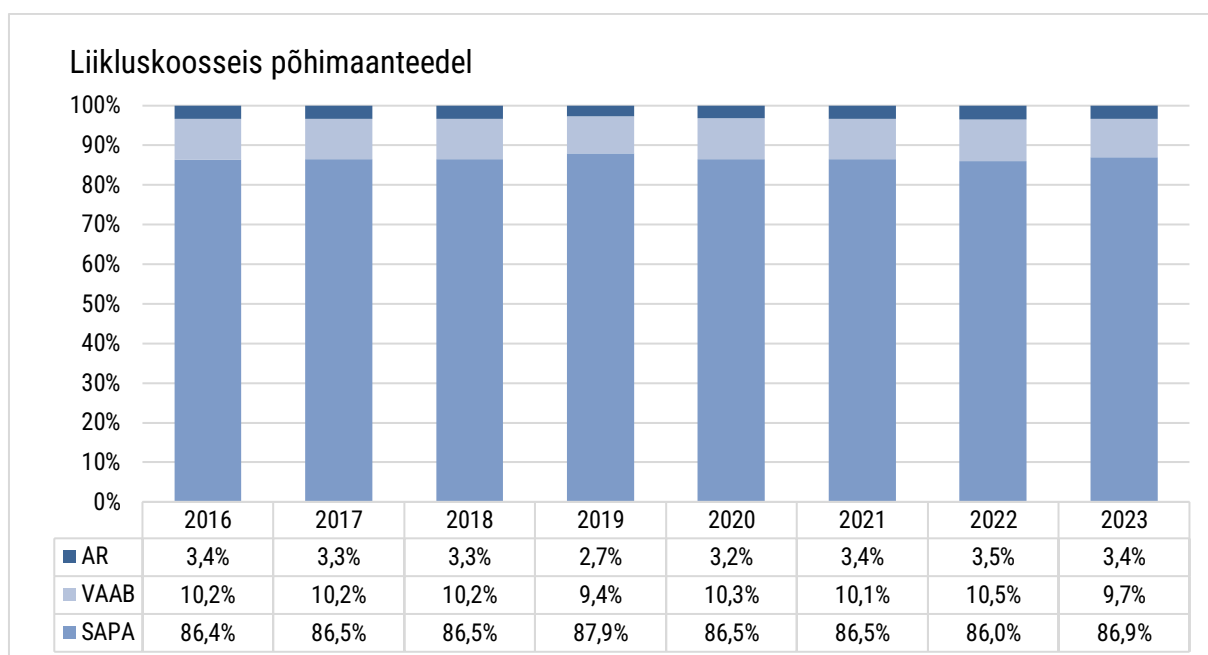
Tabel 1. Aastane läbisõit põhimaanteedel 2016-2022 (milj. km/aastas)

Aasta Tee Nr	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Muutus 2021/2022	Muutus 2022/2023
1	574,8	596	595,4	615	591,6	591,7	597,6	604,8	0,99%	1,2%
2	740,9	768,3	767,6	805,9	765,1	817,5	814,4	832,8	-0,38%	2,3%
3	244,3	257,9	269,8	287,2	276,1	277,3	273,0	276,7	-1,56%	1,4%
4	513,7	552,4	568,9	580	541,7	539,6	577,8	578,4	7,08%	0,1%
5	180,8	190	200,2	210,4	203,7	200,7	204,3	204,5	1,81%	0,1%
6	86,2	87,8	93,7	94,8	94,6	100,8	93,0	96,1	-7,71%	3,3%
7	6,1	6,4	6,8	7,2	4,8	3,5	4,9	5	40,90%	2,0%
8	88,3	88,9	94,3	94,5	100,4	101,0	97,6	96,8	-3,40%	-0,8%
9	126,1	130,2	138,9	138,2	141	146,9	138,9	146,7	-5,43%	5,6%
10	114,2	116,9	122,3	125,2	121,3	127,2	132,9	135,6	4,51%	2,0%
11	159,4	172,6	179,6	199,4	208,7	228,9	240,6	258,2	5,12%	7,3%
92	121,7	125,3	131,1	134,3	128,2	130,1	135,2	136,2	3,90%	0,7%
Kokku	2956,5	3092,8	3168,5	3292,1	3177,1	3265,3	3310,2	3371,8	1,38%	1,86%

1.2. Liikluskoosseis põhimaanteedel

Liikluskoosseisu muutus ning sõidukiliikide osakaal on kujutatud joonisel 1. Kõige suurema osa liikluskoosseisust moodustavad sõiduaudod ja pakiaudod. Antud osakaal on läbi aastate olnud 80% ja 90% vahel. Eelmise aastaga võrreldes jäi liikluse koosseis põhimaanteedel sarnasele tasemele 2019 aastaga. Viimastel aastatel on suurenenud autorongide osakaal.

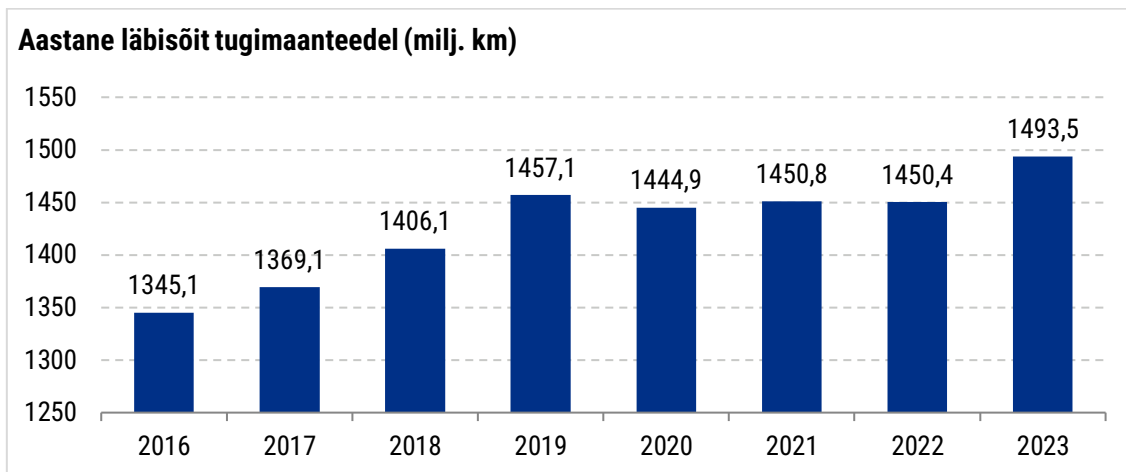
Joonis 1. Liikluskoosseis põhimaanteedel peamiste sõidukiliikide lõikes 2016-2023

2. Tugimaanteed

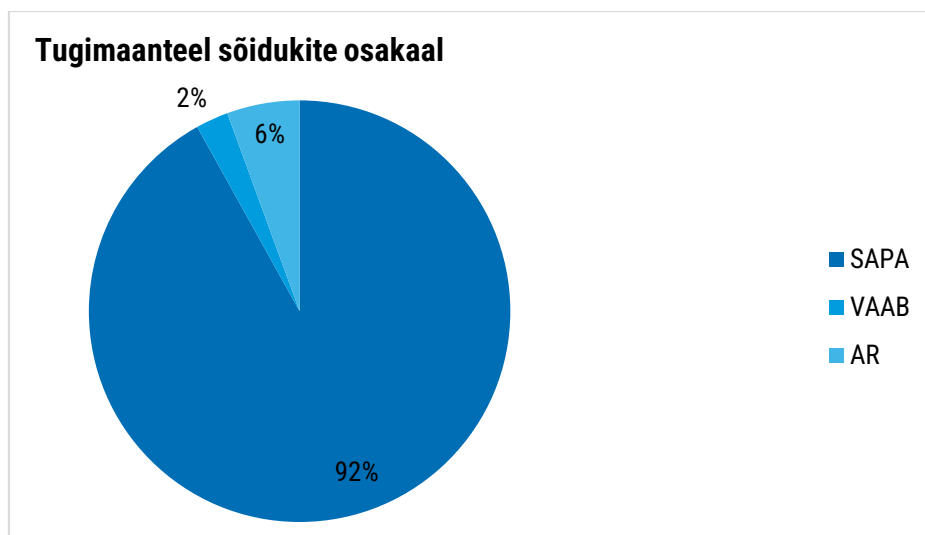
2.1. Aastane läbisõit tugimaanteedel

2023. aastal oli läbisõit tugimaanteedel 1493,5 miljonit kilomeetrit. Seda on 3% rohkem kui 2022. aastal (Joonis 2). Aasta varem oli vähenemine 0,03%.

Joonis 2. Aastane läbisõit tugimaanteedel (milj. km)

Tugimaanteedel sõitvatest sõidukitest moodustavad 92% sõiduautod ja pakiautod. Ainult 6% sõitudest on tegu veoautoga või autobussiga ning kõige vähem (2%) sõidab tugimaanteedel autoronge (Joonis 3). Osakaal on varasema aastaga võrreldes jäänud samale tasemele kõigi sõidukiliikide lõikes.

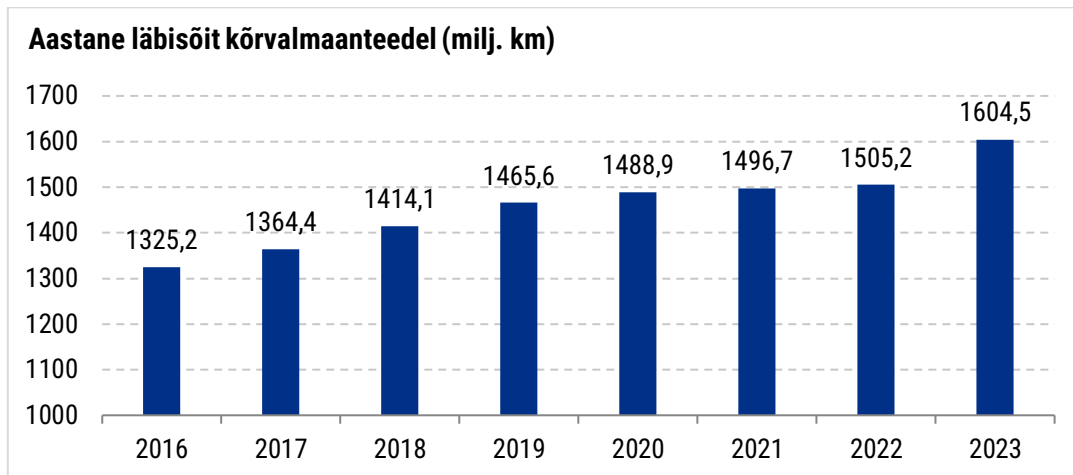

Joonis 3. Tugimaanteedel sõitvate sõidukite osakaalud

3. Kõrvalmaanteed

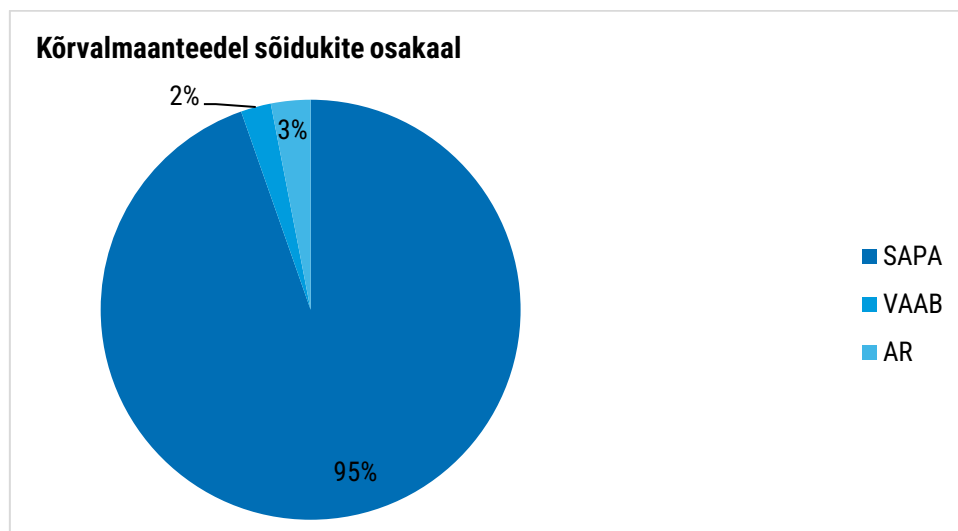
3.1. Aastane läbisõit kõrvalmaanteedel

2023. aastal oli kõrvalmaanteedel tehtavate sõitude kogupikkus 1604,5 miljonit kilomeetrit. Seda on 6,6% rohkem kui aastal 2022. Viimastel aastatel on kasv olnud aeglane, aga siiski sõideti kõrvalmaanteedel varasematest aastatest rohkem. Aastal 2023 kasvas kõrvalteede läbisõit oluliselt rohkem kui varasematel aastatel. (Joonis 4)

Joonis 4. Aastane läbisõit kõrvalmaanteedel (milj. km)

Kõrvalmaanteedel on 95% sõidukitest sõiduautod või pakiauto (Joonis 5). Veoautode, autobusside ja autorongide osakaal on ainult 5% kokku (VAAB 2%, AR 3%). Selline sõidukite jaotus tuleneb asjaolust, et kõrvalmaanteedel on kaubavedu peamiselt kohaliku tähtsusega ning transiitliiklust esineb vähem.

Joonis 5. Kõrvalmaantee sõidukite osakaal

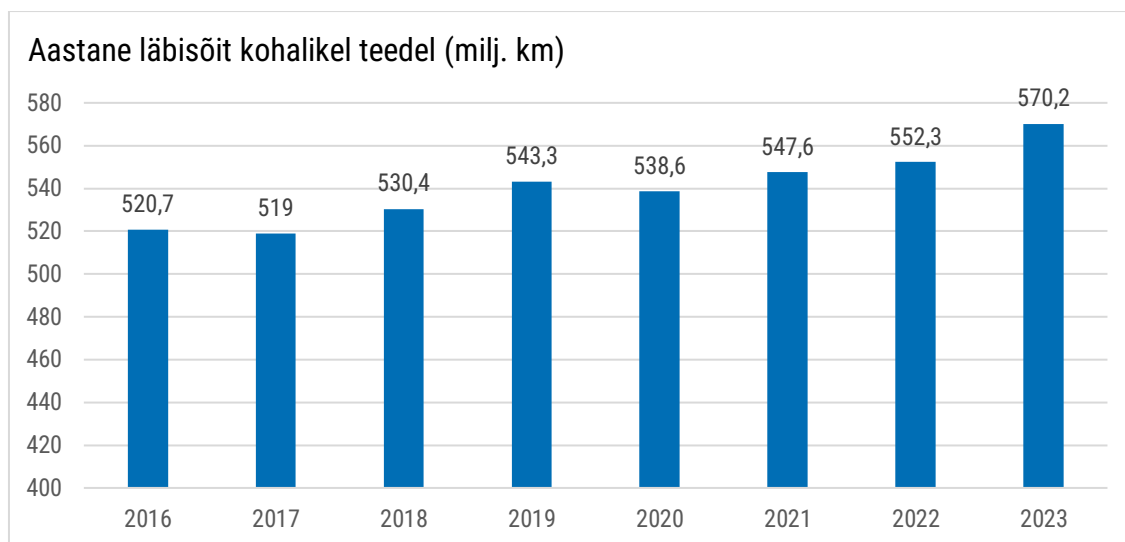
4. Kohalikud teed

2023. aastal oli kohalike teede aastane läbisõit 570,2 miljonit kilomeetrit. Seda oli 3,2% rohkem, kui 2021. aastal (Joonis 6). Hinnates kohalike teede läbisõitu kasutades selleks riigiteede läbisõitu on viimaste aastate jooksul näha kohalike teede läbisõidu kasvu.

Kohalike teede läbisõidu andmete saamiseks võrreldi maanteedel tehtavaid läbisõite kohalikel teedel tehtavate läbisõitudega.

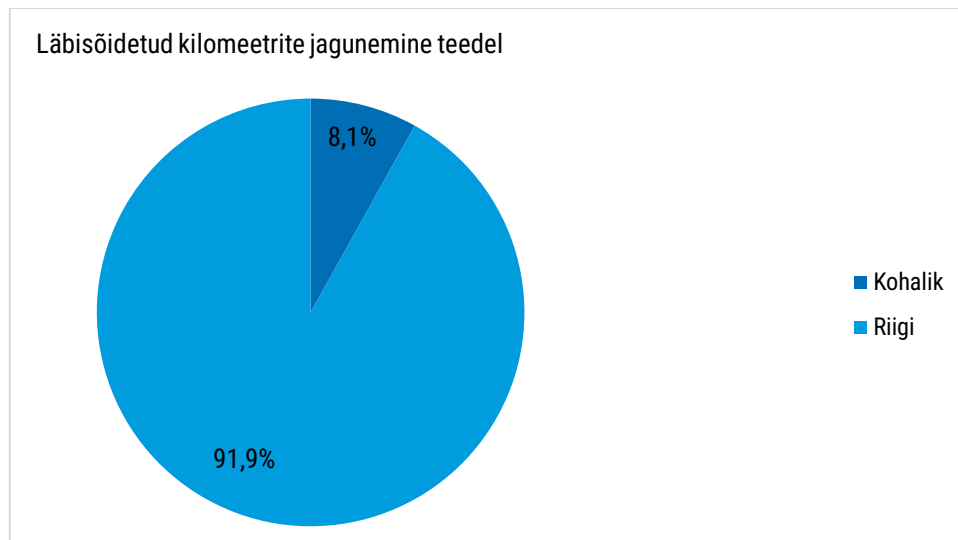
2023. aasta läbisõit kohalikel teedel arvutati võttes arvesse teadaoleva homogeense loendusperioodi (2013-2018) muutust aasta keskmisena riigiteedel.

Varasemate aastate arvutuslikud läbisõidud kohalikel teedel on muutunud sarnases rütmis riigimaanteedel fikseeritud läbisõiduga ja muutuse hajuvus on väike. Eeldades et liikluse muutus on sarnane nii kohalikel teedel kui põhimaanteedel, võib kohalike teede läbisõitu hinnata osakaaluna põhimaanteedel fikseeritud läbisõidust.

Joonis 6. Aastane läbisõit kohalikel teedel (milj. km)

Analüüsid kohalike teede läbisõidu mõju Eesti riigist tehtavale üldisele läbisõidule, siis on see mõju arvestatava kaaluga. Ligi 8,1% kõikidest läbisõitudest 2022. aastal tehti kohalikel teedel, seega natuke vähem kui kümnendik on kohalike teede osa Eesti autopargi läbisõidust (Joonis 7). Antud näitaja on langenud alates 2008. aastast, kui selleks osakaaluks oli 11,3%.

Joonis 7. Läbisõidetud kilomeetrite jagunemine teede lõikes

5. Läbisõit maanteedel kokku

Tabelist 2 on näha, et läbisõit maanteedel on aasta aastalt olnud kasvava trendiga. Kasv on kiirenenud viimastel aastatel. Ainult 2020. aastal läbisõit vähenes.

2023. aasta läbisõit kasvas 3,3%. Läbisõit on aasta aastalt kasvanud, aga kasv on võrreldes varasemate aastatega kiirenes kasv 2023. aastal.

Riigimaanteedel tehti ligikaudu 92% kõikidest sõitudest ning 8% läbisõidust moodustasid kohalikud maanteed.

Tabel 2. Autopargi läbisõit maanteedel (milj. a-km/a)

Aasta	Põhi- maantee	Tugi- maantee	Kõrval- maantee	Ühendus- tee	Kokku riigi- maanteed	Muud maanteed	Kokku
2013	2 574	1 166	1 144	40	4 923	544,6	5467,3
2014	2682,6	1218,3	1192,4	40,9	5134,2	524,9	5659,1
2015	2813,1	1300,2	1262,5	-	5375,8	522,8	5898,6
2016	2956,5	1345,1	1325,2	2,8	5629,6	521,7	6150,3
2017	3092,8	1369,1	1364,4	-	5826,3	519	6345,3
2018	3168,5	1406,1	1414,1	-	5988,7	530,4	6519,1
2019	3292,1	1457,1	1465,6	-	6214,8	543,3	6758,1
2020	3177,1	1444,9	1488,9	-	6110,9	538,6	6649,5
2021	3266,3	1450,8	1496,7	-	6213,8	547,6	6761,4
2022	3310,2	1450,4	1505,2	-	6265,8	552,3	6818,1
2023	3371,8	1493,5	1604,5	-	6469,8	570,2	7040,0

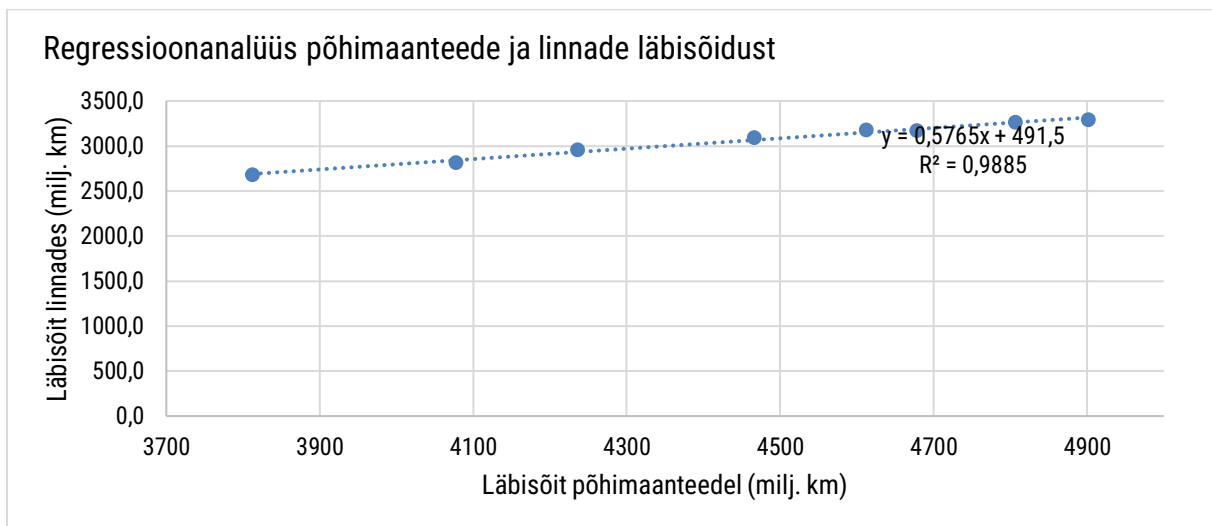
6. Linnad

Linnade läbisõitu on võimalik määrata ainult kaudsete meetoditega, sest erinevalt riigi teedest ei teostata kõikides linnades süsteemset ja piisava katvusega liiklusloendust. Sellest tulenevalt on linnade läbisõit ebatäpsem kui maanteedel läbisõit, kuid võimaldab siiski suurusjärke hinnata.

Linnades tehtava läbisõidu leidmiseks on rakendatud sarnast meetodit, mida rakendati kohalikel teedel tehtava läbisõidu leidmiseks. Andmete leidmiseks võeti arvesse viimase loendusperioodi aastate läbisõitude keskmine muutus. Saadud tulemit võrreldi põhimaanteedel kuue aasta keskmise muutustega ning seoste usaldusväärust kontrolliti regressioonanalüüsiga.

Põhimaanteedel läbisõidu osakaalust lähtuva ning aegrea lineaarse ekstrapoleerimise tulemusel saadud linnades tehtud läbisõidu erinevuseks oli 1,1%.

Joonisel 8 on kujutatud põhimaanteedel ja linnades tehtava läbisõidu regressiooni graafik.

Joonis 8. Regressioonanalüüs

Varasemate aastate arvutuslikud läbisõidud linnatänavatel on muutunud sarnases rütmis põhimaanteedel fikseeritud läbisõiduga ja muutuse hajuvus on väike. Eeldades, et liikluse muutus on sarnane nii linnatänavatel kui põhimaanteedel, võib linnatänavate läbisõitu hinnata osakaaluna põhimaanteedel fikseeritud läbisõidust.

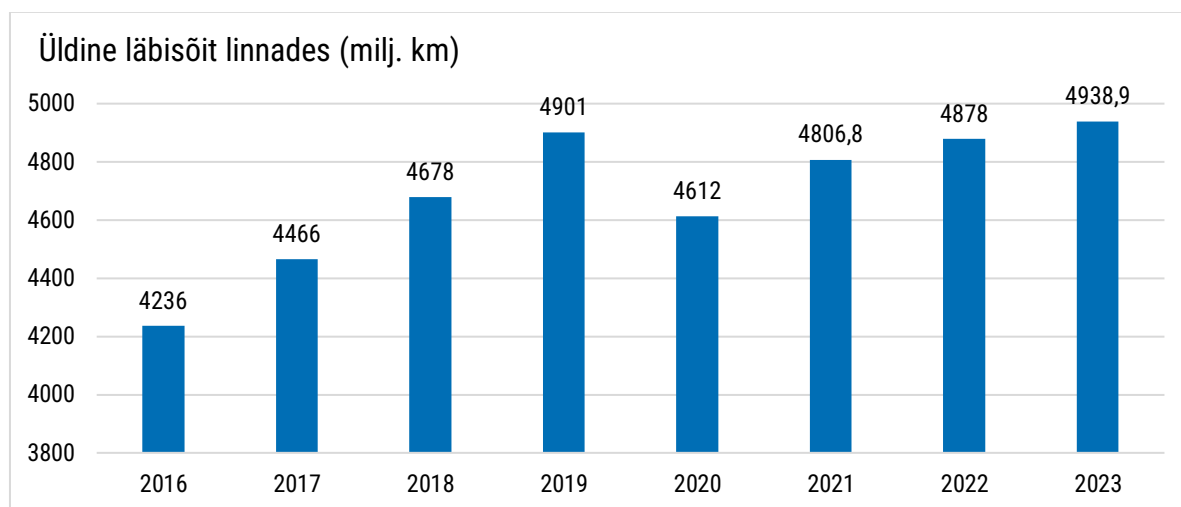
Aasta aastalt on linnade läbisõit kasvanud, aga seda peamiselt kahe suurlinna toel (Tabel 3). Tallinnas ja Tartus on kasv olnud keskmiselt 6-8% aastas. Teistes linnades on muutus olnud minimaalne või siis natuke negatiivne. Ülejäänud Eesti linnades on koondandmete põhjal toimunud kasv, aga seda peamiselt suurlinnade läheduses olevate linnade kasvu tõttu.

Tuleb arvestada asjaoluga, et linnade üldine läbisõit on antud analüüsis seotud põhimaanteedel läbisõiduga ning linnades tehtav läbisõit on seotud osakaaludena üldisest linnade läbisõidust.

Tabel 3. Läbisõit linnades (milj. km)

Aasta	Tallinn	Tartu	Pärnu	Viljandi	Rakvere	Muud linnad	Kokku
2014	2377	344	113	62	43	874	3813
2015	2560	361	109	64	42	941	4077
2016	2659	375	109	64	40	989	4236
2017	2814	392	106	66	38	1049	4466
2018	2955	408	104	67	37	1107	4678
2019	3106	424	102	68	35	1167	4901
2020	2922,3	398,9	95,9	64,3	32,9	1097,8	4612
2021	3045,7	415,7	99,9	67,0	34,3	1144,1	4806,8
2022	3097,8	419,2	95,4	66,2	31,9	1167,2	4878
2023	3129,4	427,2	102,7	68,8	35,2	117,6	4938,9

2023. aasta läbisõiduks linnades on umbes 4938,9 miljonit kilomeetrit. Seda on 1,2% rohkem kui aastal 2022.

Joonis 9. Läbisõit linnades kokku (milj. km)

7. Loenduse andmetest lähtuv läbisõit kokku

2023. aasta läbisõidu arvutamiseks on kasutatud kõiki eelnevalt välja toodud andmeid. 2023. aastal oli Eesti autopargi läbisõit 11 978,9miljonit kilomeetrit (Tabel 4). Seda on 2,4% rohkem kui aastal 2022. Varasematel aastatel on läbisõit kasvanud 2-3% (va. 2020 kui läbisõit langes 3,5%).

Tabel 4. Autopargi läbisõit (milj. km)

Aasta	Riigiteed				Kohalikud teed		Kokku
	Põhi- maantee	Tugi- maantee	Kõrval- maantee	Ühendus- tee	Muud maanteed	Linnad	
2015	2813,1	1300,2	1262,5	-	522,8	4077,1	9975,8
2016	2956,5	1345,1	1325,2	2,8	521,7	4236	10387,3
2017	3092,8	1369,1	1364,4	-	519	4466	10811,3
2018	3168,5	1406,1	1414,1	-	530,4	4678	11197,1
2019	3292,1	1457,1	1465,6	-	543,3	4901	11659,1
2020	3177,1	1444,9	1488,9	-	538,5	4612	11251,4
2021	3266,3	1450,8	1496,7	-	547,6	4806,8	11568,2
2022	3310,2	1450,4	1505,2	-	552,3	4878	11696,1
2023	3371,8	1493,5	1604,5	-	570,2	4938,9	11978,9

8. Läbisõit tehnonõuetele vastavuse kontrolli käigus kogutud läbisõidunäitude andmete alusel

Arvutused liiklusregistris tehnonõuetele vastavuse kontrolli käigus kogutud läbisõidu andmete alusel tehti kahel põhjusel. Peamine neist oli vajadus eristada erinevate sõiduki kategooriate läbisõite. Liiklusloenduste andmetes eristatakse tehnilistel põhjustel ainult kolme kategooriat (SA, VAAB ja AR), kuid pole võimalik välja tuua busside läbisõitu. Teiseks põhjuseks oli vajadus kontrollida loendusandmete põhjal leitud läbisõidu adekvaatsust.

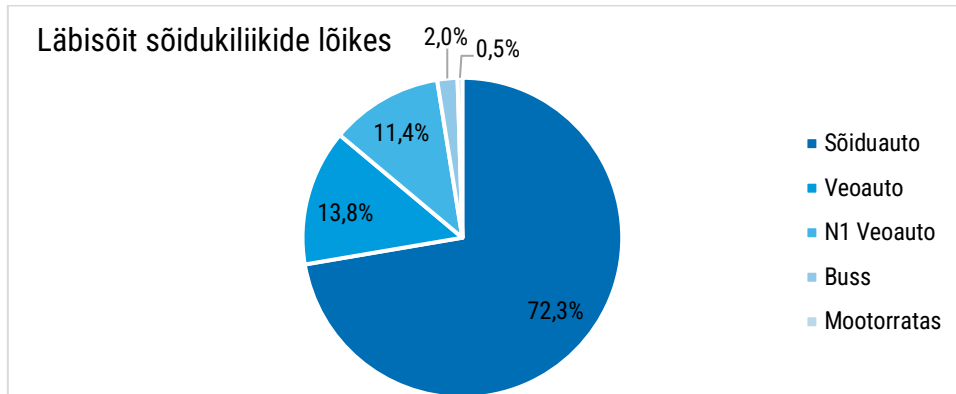
Läbisõidu leidmisel arvestati sõidukitega, mis läbisid tehnonõuetele vastavuse kontrolli viimase nelja aasta jooksul. Valimis oli 1396478 sõidukit, millest 1452 puhul oli aastane läbisõit suurem kui 300 000km. Sõidukeid, millel oli üks ülevaatus oli 128895 ning negatiivse läbisõiduga sõidukeid oli 50640.

Võrreldes liiklusregistri andmeid tehnoülevaatus andmetega, siis selgub, et tehnonõuetele vastavuse kontrolli andmetes ei saa kajastuda kolmel eelneval aastal Eestis uuena soetatud sõiduautode (M1) ja mootorrataste (L) kategooria sõidukite läbisõitude andmed, kuna sellised sõidukid peavad esmakordselt kontrolli läbima kolm aastat peale esmast registreerimist. Uued sõidukid osalevad reeglina aktiivselt liikluses ning nende läbisõidu arvestamata jätmine on ebaõige. Et selliste sõidukite läbisõitu mitte alahinnata leiti peale soetamist esmakordselt tehnonõuetele vastavuse kontrolli läbinud sõidukite keskmine aastane läbisõit, ning eeldati et ka kontrolli mitte läbinud sõidukitel on see sarnane.

Antud kitsendusi ning eelduseid arvesse võttes oli tehnoülevaatus andmetel Eesti sõidukipargi läbisõit aastast 13 965,4 miljonit kilomeetrit.

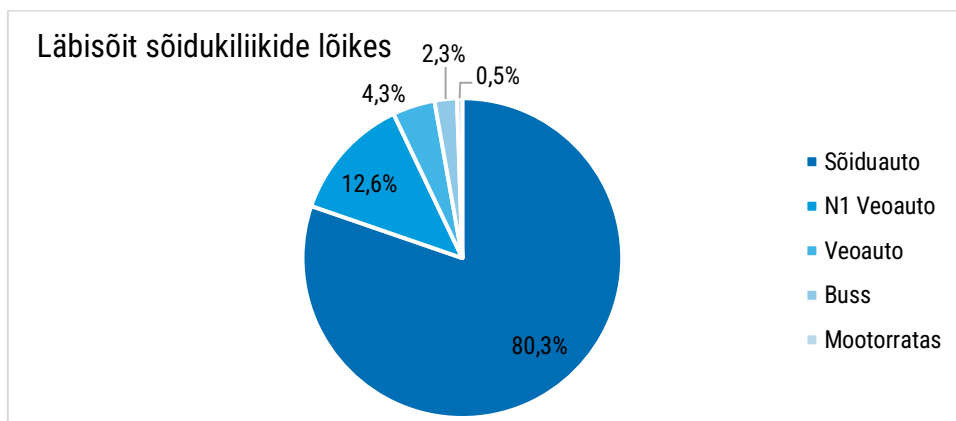
8.1. Läbisõidu jagunemine

Sõidukite läbisõidu jagunemist liikide lõikes kajastab joonis 10. Jooniselt on näha, et 72,3% läbisõidust moodustavad sõiduautode poolt tehtavad sõidud. Teine suure läbisõiduga sõidukite liik on veoauto (13,8%) ning kõige väiksema osa läbisõidust moodustavad bussid ja mootorrattad (kokku 2,5%). Lisaks on 11,4% sõidukitest N1 kategooria veoautod, mis enda olemuselt on reeglina pigem sõiduautod.

Joonis 10. Läbisõit sõidukiliikide lõikes

Antud andmeid analüüsid selgub, et veoautod moodustavad 13,8% kogu sõidukipargi läbisõidust. Võib eeldada, et märkimisväärne osa veoautode sõitudest toimub välismaal. Statistikaameti andmetel on Eestis arvel olevate veoautode läbisõitudest 72% tehtud välismaal¹. Võttes antud näitajaid arvesse, siis veoautode läbisõit moodustab 4,3% kogu sõidukipargi läbisõidust, seejuures väheneb tehnoulevaatuse andmetel läbisõit 10%. (Joonis 11).

Joonis 11. Läbisõit sõidukiliikide lõikes

¹Andmete kogumise metoodikast tulenevalt, ei pruugi see siiski sõidukipargi läbisõidu jaotust üheselt iseloomustada.

9. Läbisõit kokku

2023. aasta Eesti sõidukipargi läbisõit loenduse andmetel oli 11978,9 miljonit kilomeetrit.

Tabel 5. Sõidukite läbisõit aastal 2022 Eesti teedel. Aluseks on võetud liiklusloenduse tulemusena fikseeritud läbisõit ja eeldus, et veoautod nende läbisõidust 72% välisriikides.

	Sõiduauto ²	Veoauto, autorong	Buss	Mootorratas	Kokku
Osakaal	92,9%	4,3%	2,3%	0,5%	100%
Läbisõit (milj. km)	11130,1	512,8	271,8	64,2	11978,9

Tabel 6. Sõidukite läbisõit aastal 2022 Eesti teedel. Aluseks on võetud liiklusloenduse tulemusena fikseeritud läbisõit, arvestamata asjaolu, et veoautod sõidavad osa läbisõidust välisriikides.

	Sõiduauto ³	Veoauto, autorong	Buss	Mootorratas	Kokku
Osakaal	83,7%	13,8%	2,0%	0,5%	100%
Läbisõit (milj. km)	10026,4	1649,8	244,8	57,9	11978,9

²Sõiduaudod + N1 kategooria veoautod

³Sõiduaudod + N1 kategooria veoautod